

2015

Curricula

PENTRU PROGRAMUL DE FORMARE DE FORMATORI
ÎN DOMENIUL NEDISCRIMINĂRII

**PENTRU ASISTENȚI SOCIALI ȘI ALȚI ANGAJAȚI
DIN DOMENIUL PROTECȚIEI SOCIALE**

Curricula

PENTRU PROGRAMUL DE FORMARE DE FORMATORI
ÎN DOMENIUL NEDISCRIMINĂRII

**PENTRU ASISTENȚI SOCIALI ȘI ALȚI ANGAJAȚI
DIN DOMENIUL PROTECȚIEI SOCIALE**

Elaborată de Centrul de Resurse Juridice din Moldova în parteneriat cu Centrul Euroregional pentru Inițiative Publice – România în cadrul proiectului „*Promovarea egalității – Consolidarea agenților schimbării*” implementat cu suportul financiar al Uniunii Europene

DECEMBRIE 2015¹

¹ Programul de formare a 10 formatori pentru asistenți sociali și alți angajați din domeniul protecției sociale a fost realizat de Centrul de Resurse Juridice din Moldova (CRJM – www.crjm.org) și Centrul Euroregional pentru Inițiative Publice – România (ECPI – www.ecpi.ro) în perioada aprilie – mai 2015. Programul de formare a inclus două module cu durata de 3 zile fiecare, pentru formarea a minim 10 formatori. Asistenții sociali și angajații din domeniul protecției sociale care au participat la modulele de instruire au fost evaluați de CRJM și experții ECPI în baza prestației în timpul modulelor și testul final de evaluare. Formatorii selectați au oferit instruire în domeniul egalității și nediscriminării în cadrul instruirilor-cascadă de o zi fiecare pentru alți lucrători din domeniul asistenței sociale. Curricula și ghidul-resursă pentru formarea de formatori asistenți sociali și alți angajați din domeniul protecției sociale în domeniul nediscriminării (ghidul este anexat) au fost revizuite după ședința cu formatorii din 13-14 noiembrie 2015. Curricula și ghidul resursă sunt disponibile atât în limba română, cât și în limba rusă.

Cuprins

Abrevieri utilizate	6
1. Introducere	7
2. Metodologia	9
3. Programul de instruire pentru formarea de formatori	10
3.1. Obiective de formare	10
3.2. Metode de lucru	10
3.3. Design pentru programul de formare de formatori	11
3.3.1. Structura programului de formare de formatori	11
3.3.2. Subiectele abordate în cadrul primului modulul de formare de formatori	11
3.3.3. Design de curs pentru modulul 1	12
3.3.4. Modulul 2	14
3.3.5. Evaluarea modulului de formare de formatori	15
3.3.6. Instruirile - cascadă	15
3.3.7. Sesiunea finală de instruire și evaluare	15

Abrevieri utilizate

CEDO	Convenția Europeană pentru Drepturile Omului
CPPEDAE	Consiliul pentru Prevenirea și Eliminarea Discriminării și Asigurarea Egalității
CtEDO	Curtea Europeană a Drepturilor Omului
Legea nr. 121	Legea nr. 121 din 25.05.2012 cu privire la asigurarea egalității

1. Introducere

În contextul adoptării pe 25 mai 2012 a Legii nr. 121 privind asigurarea egalității în Republica Moldova, tematica asigurării egalității și a combaterii discriminării a devenit de interes nu numai pentru profesia juridică, ci și pentru societate în general. Asistenții sociali și angajații din domeniul protecției sociale sunt identificați peste tot în lume ca având un triplu rol: ca agenți ai schimbării cu un rol esențial în combaterea stereotipurilor și combaterea discriminării, prin implicarea lor în comunitate, ca potențiale victime ale discriminării fie la locul de muncă, fie în societate sau ca potențiali actori care săvârșesc sau perpetuează fapte de discriminare. Premisa proiectului este că discriminarea poate fi combătută prin rolul pro-activ al asistenților sociali și lucrătorilor din domeniul protecției sociale.

Din dorința de a oferi informații actualizate, coerente și competente formatorilor de asistenți sociali și angajați din domeniul protecției sociale din Republica Moldova dispuși să predea cursuri pe tematica nediscriminării, CRJM și partenerul său ECPI au organizat un program de formare de formatori în domeniul nediscriminare destinat lucrătorilor din domeniul protecției sociale. Cursul nu a fost unul menit să-i transforme în avocați sau judecători, ci urmărește explicarea noțiunilor juridice esențiale într-un limbaj adecvat, cu identificarea aspectelor-cheie în care rolul angajatului din domeniul protecției sociale este esențial în combaterea discriminării și asigurarea egalității. Au fost de asemenea incluse informații minime care să permită lucrătorilor din domeniul protecției sociale să identifice cazurile și să sugereze soluții eventualelor victime.

În scopul pilotării unei curricule adaptate nevoilor de formare în domeniul nediscriminării a angajaților din domeniul protecției sociale din Republica Moldova, au fost desfășurate următoarele activități:

- a.** Evaluarea necesităților de instruire a asistenților sociali și angajaților din domeniul protecției sociale prin realizarea a trei focus grupuri în Nord, Centru și Sud, în perioada octombrie – noiembrie 2014;
- b.** Organizarea unui program de formare de formatori, compus din 2 module cu durata de 3 zile fiecare, pentru formarea a minim 10 formatori, care ulterior au oferit instruire asistenților sociali și angajaților din domeniul protecției sociale în domeniul egalității și nediscriminării. Formatorii au fost selectați după cum urmează: 7 au fost recomandați de Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei (MMPSF) și 3 au fost selectați de CRJM în urma unui concurs public, luând în calcul egalitatea de gen și diversitatea candidaților, precum și capacitatea candidaților de a disemina informația unui număr larg de persoane;
- c.** Elaborarea curriculei sugerate pentru programul de instruire pentru formarea formatorilor, program constând din 2 module;
- d.** Organizarea a 5 sesiuni de instruire-cascadă cu durata de o zi pentru instruirea a cel puțin 75 asistenți sociali și angajați din domeniul protecției sociale (cel puțin 15 participanți per sesiune) în domeniul egalității și nediscriminării.

- e.** Finalizarea unui ghid-resursă pentru instruirea profesională continuă a asistenților sociali și angajaților din domeniul protecției sociale în baza feedback-ului primit de la participanți și transmiterea acestuia MMPSF în variantă electronică și pe suport de hârtie atât în limba română, cât și în limba rusă;
- f.** Organizarea unei sesiuni de feedback a formatorilor, după încheierea sesiunilor de instruire a asistenților sociali și angajaților din domeniul protecției sociale, cu înmânarea diplomelor de formator în domeniul egalității și nediscriminării pentru asistenții sociali.

2. Metodologia

Elaborarea curriculei de curs și a ghidului-resursă pentru instruirea profesională continuă a asistenților sociali a fost realizată ca urmare a unui demers complex care a implicat:

1. O analiză comprehensivă de compatibilitate a cadrului legal național, a practicilor instituționale și a jurisprudenței relevante pentru domeniul nediscriminării,
2. Analiza nevoilor de formare a asistenților sociali și angajaților din domeniul protecției sociale realizată prin intermediul a trei focus grupuri desfășurate în perioada octombrie-noiembrie 2014 cu asistenți sociali din Nord, Centru și Sud,
3. Identificarea unor modele europene relevante pentru educația pentru drepturile omului și pentru nediscriminare pentru asistenți sociali și angajați din domeniul protecției sociale.

3. Programul de instruire pentru formarea de formatori

3.1. Obiective de formare

- Să familiarizeze participanții, care sunt deja formatori în domeniul instruirii continue a asistenților sociali, cu noțiunile de bază în ceea ce privește egalitatea și nediscriminarea;
- Să identifice rolul asistenților sociali în combaterea discriminării și asigurarea egalității;
- Să se asigure nivelul de expertiză specifică necesară care să permită participanților la programul de instruire să dezvolte și să livreze un curs sau sesiuni pe tematica nediscriminării, destinat asistenților sociali și angajaților din domeniul protecției sociale.

3.2. Metode de lucru

Prezentul program de instruire are ca scop formarea ca formatori în domeniul nediscriminare a unui număr de 10 formatori și este format din două module a câte trei zile fiecare. Primul modul include prezentarea conceptelor-cheie specifice domeniului nediscriminării, cu procedurile speciale, în contextul moldovenesc, într-un limbaj nejuridic, cu specificarea rolului special pe care asistenții sociali îl pot avea pentru combaterea discriminării și asigurarea egalității. Recapitularea elementelor de teorie va fi realizată în cel de-al doilea modul prin simularea de către participanți a predării acestor noțiuni. În acest fel, va fi posibilă și discutarea unor elemente specifice pentru formarea de formatori în contextul cursurilor pe tematica nediscriminării. Vom puncta elemente referitoare la specificul și organizarea formării, abilități specifice managementului de training, gestionarea potențialelor conflicte de grup, organizarea practică a cursurilor, selectarea și utilizarea de materiale de suport, modalități de învățare de către adulți. Aceste elemente sunt importante în special atunci când prejudecăți, valori sau stereotipuri sunt implicate în materia abordată. Vom adapta formarea și în funcție de formarea profesională anterioară a participanților, stiluri de comunicare, metode și tehnici de predare și diferitele cicluri de formare.

Metodele de instruire vor combina prezentarea (oferirea informației) pentru descrierea cadrului teoretic și exerciții practice (cu exemple din activitatea formatorilor, a participanților). Cursul va combina lucrul individual cu lucrul de grup, studiu de caz, brainstorming și exerciții de feed-back, jocuri de rol, simularea.

Metodologia de instruire folosită de către formatori va urmări principiul învățării prin experimentare, având în vedere că participanții vor forma la rândul lor în viitor alți asistenți sociali și angajați din domeniul protecției sociale. Astfel exercițiile și prezentările realizate vor urmări existența unei legături directe între cunoștințe și abilități și vor avea relevanță directă în problemele zilnice cu care se confruntă participanții. Fiecare participant va avea ocazia de a interacționa cu formatorii și cu ceilalți participanți. Vor exista câteva etape în procesul de învățare:

- Dublarea sesiunilor prin explicarea metodelor și strategiilor utilizate în livrarea informației pe modelul în spatele scenei și pe scenă (explicarea scenariului care determină o anumită abordare a predării).
- Experimentarea concretă: învățarea începe de la o experiență concretă a participantului care este pus în situația de a urmări mecanismele din culisele organizării unui training și să organizeze și să livreze propria sesiune.
- Observarea reflexivă: participantul reflectează asupra propriei experiențe și adună informație.
- Conceptualizarea abstractă: participantul începe să abstractizeze ceea ce i s-a întâmplat în experiența sa.
- Experimentarea activă: lecțiile învățate sunt aplicate și testate în situații noi.

3.3. Design pentru programul de formare de formatori

3.3.1. Structura programului de formare de formatori

Programul de formare de formatori va consta din două module a câte 3 zile fiecare. Primul modul de 3 zile va avea ca scop introducerea conceptelor de bază într-un limbaj nejuridic, adaptat nevoilor și specificului activității asistenților sociali și angajaților din domeniul protecției sociale. Între modulul 1 și 2 fiecare dintre participanți va primi ca temă de acasă să pregătească o sesiune de formare pe o temă pre-stabilită. Participanții vor primi asistență pentru elaborarea și definitivarea temelor prin email, Skype și telefon, în intervalul care urmează primului modul de instruire. În cel de-al doilea modul fiecare dintre participanți va prezenta o sesiune de predare și va beneficia de feedback din partea formatorilor și a colegilor pe aspecte care țin atât de materia nediscriminării, cât și de tehnicile utilizate pentru formarea adulților.

3.3.2. Subiectele abordate în cadrul primului modul de formare de formatori

a. Stereotipuri și prejudecăți

- Ce sunt stereotipurile și prejudecățile?
- Cum le identificăm? Care sunt propriile noastre prejudecăți?
- Care este impactul lor asupra activității de zi cu zi?
- Cum putem demonta stereotipuri și prejudecăți negative?

b. Ce înseamnă discriminarea?

- Discriminarea ca tratament nefavorabil a unui individ sau a unui grup datorită unei prejudecăți legate de grupul căruia se presupune că ar aparține individul respectiv
- Discriminarea ca interdicție legală - elemente

c. Care sunt grupurile protejate împotriva discriminării?

- Ce reprezintă criteriu protejat? Care sunt criteriile prevăzute de Legea nr. 121 și alte criterii similare?
- Listarea diferitelor grupuri vulnerabile cu analiza specificului fiecăruia: etnia, limba, naționalitatea, dizabilitatea, opinia, orientarea sexuală, genul, religia

d. Ce forme poate lua discriminarea? Care sunt excepțiile de la interzicerea discriminării? Cum se manifestă discriminarea în domeniul protecției sociale?

- Discriminarea directă și indirectă,
- Discriminarea prin asociere,
- Hărțuirea,
- Instigarea la discriminare,
- Segregarea,
- Victimizarea,
- Eșecul acomodării rezonabile,
- Cerințele ocupaționale determinate,
- Măsurile pozitive.

e. Care sunt modalitățile de a reacționa în cazurile de discriminare?

- Ce remedii există pentru discriminare?
- Ce probe sunt necesare pentru un caz de discriminare?
- Care sunt instituțiile abilitate? Ce resurse de suport există?
- Ce pot face atunci când observ discriminarea în calitate de asistent social și angajat din domeniul protecției sociale?
- Cum pot face o plângere pe discriminare?
- Care este răspunderea pentru faptele de discriminare?

f. Care sunt dificultățile formării pe tematica egalității și nediscriminării?

- Identificarea propriilor prejudecăți și stereotipuri
- Lucrul cu participanții care au puternice prejudecăți împotriva unui grup anume
- Lucrul cu potențiale victime

3.3.3. Design de curs pentru modulul 1

Subiectul sesiunii	Obiectivele sesiunii	Conținutul sesiunii	Metode utilizate	Resurse
Stereotipuri și prejudecăți	Participanții se vor familiariza cu noțiunile stereotip și prejudecată, vor stabili mecanismul care stă la baza formării acestora și impactul lor și vor identifica propriile prejudecăți	<ul style="list-style-type: none"> - Ce sunt stereotipurile și prejudecățile? - Cum le identificăm? - Care sunt propriile noastre prejudecăți? - Care este impactul lor asupra activității de zi cu zi? - Cum putem demonta stereotipuri și prejudecăți negative? 	<ul style="list-style-type: none"> - Joc pentru identificarea prejudecăților comune - Discutarea unor înregistrări video - Concursul Eurojokes 	<p>Consiliul European, <i>All Different All Equal</i>, Education Pack – cap 2: Understanding Difference and Discrimination</p> <p>Drepturile minorităților naționale : auxiliar școlar – Haller Istvan, Jánosi Dalma, 2014, CD în română</p>

Subiectul sesiunii	Obiectivele sesiunii	Conținutul sesiunii	Metode utilizate	Resurse
Ce înseamnă discriminarea	Participanții vor identifica elementele definiției discriminării	<ul style="list-style-type: none"> - Discriminarea ca tratament nefavorabil al unui individ sau al unui grup datorită unei prejudecăți legate de grupul căruia se presupune că ar aparține individul respectiv - Discriminarea ca interdicție legală - elemente 	<ul style="list-style-type: none"> - Prezentare realizată de formatori - Studii de caz 	Manualul de pregătire al Comisiei Europene Combaterea Discriminării
Criteriile protejate împotriva discriminării	Participanții vor identifica diferitele criterii protejate, specificul lor, formele în care se manifestă discriminarea pe criteriul etnie, religie, gen, dizabilitate, orientare sexuală	<ul style="list-style-type: none"> - Listarea diferitelor grupuri vulnerabile cu analiza specificului fiecăruia: etnia, dizabilitatea, opinia, orientarea sexuală, genul, religia 	Joc de rol cu scenariu prestabilit	Manualul de pregătire al Comisiei Europene Combaterea Discriminării
Formele pe care le poate lua discriminarea. Excepții de la aplicarea discriminării. Cum se manifestă discriminarea în domeniul protecției sociale?	Participanții vor defini diferitele forme ale discriminării și vor identifica elementele constitutive ale fiecărui tip de discriminare, precum și situațiile când un tratament diferit pe baza unui criteriu nu constituie discriminare. Participanții vor identifica formele de discriminare care pot apărea în domeniul protecției sociale.	<ul style="list-style-type: none"> - Discriminarea directă și indirectă, - Discriminarea prin asociere, - Hărțuirea, - Instigarea la discriminare, - Segregarea, - Victimizarea, - Eșecul acomodării rezonabile, - Cerințe ocupaționale esențiale și determinante, - Măsuri pozitive 	<ul style="list-style-type: none"> - Prezentare realizată de formatori - Analiză - Studii de caz 	Manualul de pregătire al Comisiei Europene Combaterea Discriminării

Subiectul sesiunii	Obiectivele sesiunii	Conținutul sesiunii	Metode utilizate	Resurse
Remedii împotriva discriminării	Participanții vor cunoaște mecanismele de protecție și sancționare specifice și instituțiile abilitate	<ul style="list-style-type: none"> - Ce remedii există pentru discriminare? - Care sunt instituțiile abilitate? Ce resurse de suport există? - Care sunt probele într-un caz de discriminare? - Cum pot face o plângere pe discriminare? - Ce pot face atunci când observ discriminarea în calitate de asistent social și angajat din domeniul protecției sociale? - Care este răspunderea pentru fapta de discriminare? 	<ul style="list-style-type: none"> - Prezentare realizată de formatori - Construirea unui scenariu de reacție la discriminare, pas cu pas 	GHID PRACTIC: Egalitatea și Nediscriminarea pe înțelesul tuturor. Ediția I-a, Coaliția Nediscriminare Moldova
Formarea pe tematica egalității și nediscriminării	Participanții vor dezvolta abilități pentru organizarea, livrarea și coordonarea unor sesiuni de formare pe tematica egalității și nediscriminării	<ul style="list-style-type: none"> - Identificarea propriilor prejudecăți și stereotipuri - Lucrul cu participanții care au puternice prejudecăți împotriva unui grup anume - Lucrul cu potențiale victime 	Exerciții și analiza unor situații dificile de formare	Companion ghid pentru utilizarea manualului Consiliului Europei Compassito în română, pg. 42 Manualul de pregătire de formatori pentru Combaterea Discriminării ART – Comisia Europeană, CD în română.

3.3.4. Modulul 2

În cadrul modulului 2 fiecare dintre participanți va prezenta o sesiune de formare pe o temă pre-stabilită pentru a exersa în siguranță temele prezentate, dar și pentru a recapitula în mod activ și pentru a consolida bagajul informațional acumulat.

Fiecare sesiune va dura între 45 și 60 minute. Subiectele pentru sesiuni vor fi repartizate la sfârșitul primului modul. Fiecare participant va pregăti agenda sesiunii și lista materialelor necesare. Agendele vor fi expediate organizatorilor cu cel puțin 5 zile înainte de începerea modulului 2, iar în intervalul dintre cele 2 module formatorii vor asigura suport pentru participanți.

În ultima zi a modulului 2 va fi organizată o sesiune la care vor participa reprezentanții Consiliului pentru prevenirea și combaterea discriminării și asigurarea egalității (CPPEDAE) pentru a oferi participanților posibilitatea de a interacționa și stabili contacte directe cu instituția specializată în domeniul prevenirii și combaterii discriminării.

3.3.5. Evaluarea modulului de formare de formatori

Evaluarea va avea loc prin testarea cunoștințelor asimilate în cadrul unui test scris de 30 de minute cu întrebări cu răspunsuri multiple și prin feedback-ul oferit de colegi și de formatori pentru sesiunile de simulare a formării care vor avea loc în cadrul celui de-al doilea modul.

3.3.6. Instruirile – cascadă

Formatorii evaluați pozitiv în cadrul modulelor de formare de formatori vor livra cel puțin câte două subiecte în cadrul unei instruirii-cascadă cu durata de o zi pentru asistenți sociali și angajați din domeniul protecției sociale.

Obiectivele instruirilor-cascadă sunt:

- a. Să familiarizeze participanții cu noțiunile de bază în ceea ce privește egalitatea și nediscriminarea;
- b. Să identifice rolul asistenților sociali și al angajaților din domeniul protecției sociale în combaterea discriminării și asigurarea egalității;
- c. Să familiarizeze participanții cu modalitățile de reacționare în cazurile de discriminare.

Subiectele instruirilor-cascadă vor include:

1. Stereotipuri și prejudecăți
2. Ce înseamnă discriminarea? Care sunt criteriile protejate împotriva discriminării?
3. Ce forme poate lua discriminarea? Cum se poate manifesta discriminarea în domeniul asistenței sociale? Care sunt excepțiile de la discriminare?
4. Care sunt modalitățile de a reacționa în cazurile de discriminare?

Formatorii urmează să utilizeze materialele și ghidul-resursă pus la dispoziție de CRJM și experții ECPI în cadrul programului de instruire, precum și să identifice materiale adiționale relevante pentru pregătire și utilizare în timpul instruirilor.

3.3.7. Sesiunea finală de instruire și evaluare

Programul de formare de formatori se va încheia cu o sesiune finală de instruire și evaluare, cu o durată de două zile.

Obiectivele sesiunii finale sunt:

- d. Să identifice dificultățile avute în organizarea instruirilor-cascadă pe tematica egalității și nediscriminării;
- e. Să consolideze înțelegerea conceptelor principale din domeniul egalității și nediscriminării;
- f. Să stabilească nevoile ulterioare de susținere pentru asistenții sociali și angajații din domeniul protecției sociale care vor organiza în continuare instruirii pe această tematică.

Centrul de Resurse Juridice din Moldova este o organizație non-profit neguvernamentală cu sediul în Chișinău, Republica Moldova. CRJM tinde să asigure o justiție calitativă, promptă și transparentă și respectarea efectivă a drepturilor civile și politice. În realizarea acestor obiective, CRJM combină cercetarea de politici și activitatea de advocacy realizate într-un mod independent și neutru.

Centrul de Resurse Juridice din Moldova

Str. A. Șciusev 33,
MD-2001 Chișinău,
Republica Moldova
Tel: +373 22 843601
Fax: +373 22 843602
Email: contact@crjm.org
www.crjm.org

Facebook - <https://www.facebook.com/pages/Centrul-de-Resurse-Juridice/192147737476453>

Twitter - <https://twitter.com/CRJMoldova>